

Rob was geen gemakkelijk mens, niet voor anderen en niet voor zichzelf.

Dat hij anderen in de weg kon zitten, het lastig maken, soms zelfs haast lijken te tergen, dat zat hem een beetje in wat hij zijn Wentholt-temperament noemde, dat hem in plotselinge woede soms dingen deed zeggen of doen die hij later oprecht kon betreuren. Maar het zat hem veel meer in iets anders, iets haast unieks – Robs hang naar authenticiteit. Uit alle uitingen van Rob, in woord en gedrag beide, sprak die heel consequent volgehouden drang van hem om niet naar de schijn te leven, niet naar de conventie, maar alleen naar wat echt is: oprecht gevoeld, onafhankelijk doordacht, en zonder verzwegen bijbedoelingen tot uitdrukking gebracht. Op een zeldzame enkeling na leven we allemaal, niet continu maar wel als grondtoon van ons maatschappelijk bestaan, in schijn en conventie, we zijn daaraan gewend geraakt vanaf de volwassenwording. Bij Rob is de hang naar authenticiteit niet alleen intact gebleven, maar uitgegroeid tot een dringende behoefte om uit te spreken, mondeling en in geschrifte, hoe wie en wat zich maar aan hem voordeed volgens hem nu precies in elkaar zat. Echtheid bovenal: erger zonde dan anderen maar vooral ook jezelf iets wijs maken kende hij niet. Aan wie daar als iets doodgewoons aan meedeed, had hij geen boodschap. En wie onder zijn naasten en zijn vrienden eraan leek toe te geven, die kreeg het te horen, in niet mis te verstane bewoordingen. Bij Rob bleef dit zo indrukwekkende ‘denken wat je zegt en zeggen wat je denkt’ wel degelijk ingeperkt door een maar zelden falend gevoel voor kwaliteit; door een rijkgeschakeerd gevoelsleven; meestal ook door de tact die hij wel degelijk bezat, maar vooral door een ruim begrip voor hoe mensen in elkaar zitten en voor al het tegenstrijdige dat ons drijven kan. Met dat al hield hij wel degelijk aan deze hoogste waarde van echtheid vast, ook al bracht die hem van tijd tot tijd in soms pijnlijke conflicten. Conflicten waarvan hij dan wel hoopte dat ze weer over zouden gaan, wat ze vaak ook deden, want wraakzuchtig was hij niet, daar stond hij boven, op die nooit moraliserende en ook nooit kleinzielige manier van hem. De drang naar echtheid die hem eigen was, die was onverwisselbaar Robs, en het zou kunnen dat velen onder ons, ik zeker, ons hem bovenal zullen herinneren als de onvergetelijke vriend die dat als levensmotto had gekozen en die daar daadwerkelijk naar wist te leven.

Behalve anderen zat Rob ook zichzelf in de weg. In de regel was hij, zeker sinds Bart in zijn leven kwam, een vitaal en opgewekt gestemd persoon met wie de conversatie gewoonlijk opgewekt en vitaal verliep. Toch lag over zijn leven meer dan een zweem van tragiek. Een denkvirtuoos van echt letterlijk de allereerste rang, uitzonderlijk vaardig bovendien in het uiting geven aan zijn gedachten; een man met een enorme opmerkingsgave en een hypersensitief gevoelsleven, ook nog gezegend met grote kunstzinnige gaven, zowel als kijker en toehoorder als eigenhandig scheppend; kortom één van die extreem begaafden van wie de mensheid er per generatie misschien zo’n paar honderd voortbrengt. Maar de boze fee die niet was uitgenodigd had er een noodlottige gave bij gedaan: Robs onstuitbare vermogen de eigen schepping effectief de nek om te draaien. Veruit het meeste dat hij heeft geschreven, hoe verhelderend, belangrijk en origineel ook, heeft hij nooit afgemaakt. Dat gold in het bijzonder de boeken die hij zich voornam te schrijven om vast te leggen wat de Wentholtkijk op hoe mensen eigenlijk in elkaar zitten in al haar vertakkingen en complexiteiten nu eigenlijk inhield. Dat de sociale wetenschappen de vereiste inzichten voor het merendeel wel in huis hebben maar niet op een manier die tot een samenhangend, theoretisch houdbaar bouwwerk voert of voeren kan, is een overtuiging die al bij Rob als student heeft postgevat. Die overtuiging heeft hij niet meer losgelaten, wel steeds gedurfter en doordachter en consequenter uitgewerkt. Alleen, telkens en

telkens weer wanneer hij een manier had gevonden om zijn uniek-Wentholtse kijk op alles wat hiermee verband hield vast te leggen, liep hij vast – het laatste hoofdstuk bleef ongeschreven. Pas zo'n acht jaar geleden, toen hij al tegen de 80 liep, lukte het hem het raamwerk te vinden, en vooral ook de zelfoverwinning te bewerkstelligen, die hem heen tilden over het noodlot het allemaal wel te doorzien maar het uiteindelijk niet vast te kunnen leggen op een manier waar een ander ook wat mee aan kan. Aan de hoofdstukken die hij de laatste acht jaar heeft geschreven en herschreven en herschreven, werkte hij anders dan ooit eerder, met een reserveloze inzet en een voltooiingsdrang die hij tegen het hoe dan ook naderende eind van zijn leven op zichzelf heeft weten te veroveren. Wat hem fysiek zoveel gemakkelijker zou zijn afgegaan in de jaren waarin hij het er voor eigen gevoel achteraf nodeloos bij had laten zitten, lukte hem nu, tegen de klippen op, wel. Hij wist zijn eigen tragiek, een woord dat hij vast te zwaar zou hebben gevonden maar dat me wel degelijk van kracht lijkt, te overwinnen. Dat boek waar ik het nu over heb, dat boek is af. Het is allicht niet helemaal tot zijn tevredenheid af, want dat kon toch niet, maar wel af genoeg om een poging zinvol te maken het uitgegeven te krijgen. Ik heb Rob beloofd, herhaaldelijk en met nadruk, mijn best te doen om het samen met Maykel Verkuyten, een oud-leerling van hem, de plaats in de wetenschap te bezorgen die het zo ruimschoots verdient. Ik beschouw dat als een op me genomen en dus naar vermogen uit te voeren verplichting. Ik beschouw het als een eer, omdat het zo'n steengoed boek is geworden, dat het in zich heeft niets minder dan een omwenteling in de sociale wetenschappen teweeg te brengen. Ik beschouw het als het laatste dat ik als vriend nog voor hem doen kan. Maar ik beschouw het bovenal als een poging de tragiek die door zijn meestal opgewekte en met grote inzet geleefde leven heenloopt nog achteraf iets te ontnemen van het noodlottige dat er wel degelijk aan kleefde.